Rapport fra utvalget som har vurdert justering av forkastregelen.

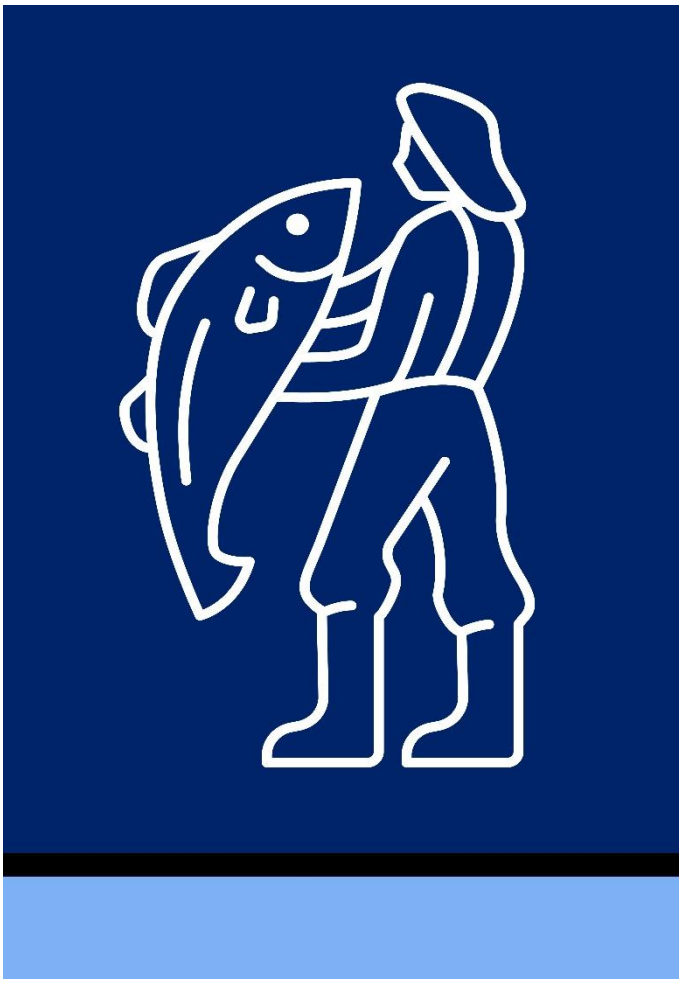

September 2024

Innhold

1. Innledning 3

2. Arbeidsgruppen....3

3. Gjennomgang av tidligere vurderinger og endringer foreslått av Norges Fiskarlag og Nærings- og fiskeridepartementet. 3

3.1 Arbeidsgruppe i regi av Fiskeridepartementet, med deltakelse fra Norges Fiskarlag....4

3.2 Nærings- og fiskeridepartementets vurdering 5

3.3 Videre behandling i Landsstyret i Norges Fiskarlag 5

3.4 Videre behandling....6

3.5 Havdelingsutvalget 2020....7

3.6 Kysttorskvern og havdeling i fisket etter torsk nord for 62°N 9

4.Utvalgets definerte problemområder 10

5. Havressursloven 10

5.1 Havressursloven § 25 10

5.2 Utfordringer knyttet til forkastregelen i havressursloven § 25 11

6. Utvalgets forslag til tiltak....13

6.1 Endring av ordlyd i § 25 og § 24....13

6.2 Inn- og utmelding av bruk gjennom eksisterende digitale verktøy 14

6.3 Forholdet til røktingsplikten 15

6.4 Gjensidig avstandskrav som i dag gjelder for fartøy som fisker med aktive redskap....16

1. Innledning

Landsstyret i Norges Fiskarlag vedtok i Landsstyrets møte den 25. mai 2023 å igangsette et utvalgsarbeid knyttet til forkastregelen i havressursloven § 25.

Landsstyret ga utvalget følgende mandat:

Utvalget får i oppgave *å vurdere hvilke tiltak som må gjøres for å få til en endring i forkastregelen, herunder eventuelle endringer i ordlyden, eller tiltak som kan løse utfordringer knyttet til arealtilgang til fiskefelt mellom ulike redskapsgrupper (faststående redskap og snurrevad) og mellom samme redskapstype (faststående redskap).*

2. Arbeidsgruppen

Følgende ble oppnevnt til å sitte i utvalget:

- Marius Berntsen, snurrevad (Fiskebåt)
- Bjartmar Finnøy, line/garn (Fiskebåt)
- Jens Einar Bjørkås Johnsen, line/garn (Nord Fiskarlag)
- Tommy Dammen, snurrevad (Nord Fiskarlag)
- Ole Morten Vassdal, snurrevad (Sør-Norges Fiskarlag)
- Kjetil Pedersen, line/garn (Sør-Norges Fiskarlag)
- Hanne Østgård, observatør (Fiskeridirektoratet seksjon fiskeriregulering)
- Rolf Harald Jensen, observatør (Fiskeridirektoratet, Sjøtjenesten)
- Erling Øksenvåg, observatør (Kystvakten)

Sekretariatet har bestått av

- Ståle Hellesø (Norges Fiskarlag)
- Henriette Skaar (Norges Fiskarlag)

Utvalget har avholdt tre (3) møter, hvorav to digitale og et fysisk møte.

3. Gjennomgang av tidligere vurderinger og endringer foreslått av Norges Fiskarlag og Nærings- og fiskeridepartementet.

Norges Fiskarlag har i flere omganger tatt opp spørsmål om tolking/endring av forkastregelen i havressursloven § 25. Det har vært flere runder med sentrale myndigheter med sikte på å endre bestemmelsen.

Norges Fiskarlag anser spørsmålet som fortsatt aktuelt da flere av våre medlemmer ønsker en regel som gir adgang til å «hevde» hav mens de for eksempel er inne for å levere fangst.

Nedenfor følger en oppsummering av Fiskarlagets tidligere arbeid

3.1 Arbeidsgruppe i regi av Fiskeridepartementet, med deltakelse fra Norges Fiskarlag

Arbeidsgruppen leverte sin innstilling i november 2000, og gjorde følgende vurderinger av forkastregelen

«Arbeidsgruppen mener at forkastregelen skaper særlige problemer på 3 områder:

1. *mellom kystline og autoline*
2. *mellom tråI og garn/line*
3. *mellom garn/line og snurrevad*

Når det gjelder problemområde 1, legger arbeidsgruppen til grunn at dette problemet er løst når de store autolinerne nå må utenfor grunnlinjen, jfr. Fiskeridepartementets forskrift av 17. august 2000 om grensedragning for havgående fartøy.

Når det gjelder problemområde 2, er dette i henhold til opplysninger fra Kystvakten slik at trålerne hevder et fiskefelt i et døgn. Dette synes å være innarbeidet og akseptert. Arbeidsgruppen ser det imidlertid ikke som sitt mandat å utrede dette.

Når det gjelder problemområde knyttet til garn/snurrevad, ble det vist til problemer som snurrevadfartøyer har med å slippe til på enkelte felter der garn- og linefartøyer er i fiske, når det ikke er etablert havdeling og/eller oppsyn. Det er særlig problemer knyttet til spørsmålet «uten ugrunnet opphald». Kan f.eks. snurrevadfiskerne gå til lands om kvelden for så å gå ut igjen om morgenen å hevde det samme området? Hva om det er satt garn i mellomtiden, og hvem skal fortelle at det ble fisket med snurrevad i går?

Arbeidsgruppen mener at usikkerheten omkring den praktiske forståelsen av forkastregelen skaper så mye problemer, at det bør foretas en gjennomgang av regelen. En ser det imidlertid ikke som arbeidsgruppens oppgave å foreta denne gjennomgangen».

3.2 Nærings- og fiskeridepartementets vurdering

En gjennomgang av regelen skjedde etter at Norges Fiskarlag tok opp saken med Nærings- og fiskeridepartementet i brev av 23.september 2015.

Ved brev av 4. juli 2016 fra Nærings- og Fiskeridepartementet vedlagt brev fra Fiskeridirektoratet, ble det gitt en gjennomgang som ønsket.

Fiskeridirektoratet viser til at bestemmelsen i havressursloven § 25 omhandler prinsippet om først i tid best i rett. Det vil si at den som først har satt sine redskaper har rett til å høste i området. Bestemmelsen gir imidlertid ikke rett til å trekke redskaper og gå i land for å levere fangst uten å miste retten til å fiske på plassen. Det er heller ikke riktig at fiskere som trekker og setter garn samtidig vil kunne okkupere hav så lenge de ønsker. Direktoratet anfører at det etter ordlyden i bestemmelsen er klart at det først fra det tidspunkt redskapen settes ut, eneretten til havområdet vinnes. Dette bekreftes også i lovens forarbeider og stadfestes i rettspraksis.

Departementet sluttet seg til direktoratets vurdering av at det ikke kan hevdes større enerett til et havområde enn det som følger av ordlyden i bestemmelsen.

I sitt brev peker direktoratet på at et bedre virkemiddel for å regulere avvikling av fisket kan være å opprette et utvalgsområde der Fiskeridirektoratet eller et utvalg oppnevnt av direktoratet kan fastsette lokale forskrifter om havdeling og trygg avstand mellom ulike redskapsgrupper. Dette kan gjøres i medhold av havressursloven § 32.

Departementet og direktoratet har meddelt at de ikke ser behov for ytterligere avklaring om forståelsen av forkastregelen.

3.3 Videre behandling i Landsstyret i Norges Fiskarlag

Landsstyret i Norges Fiskarlag behandlet saken i møte 6. september 2016 og nedsatte en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å legge frem et forslag til en eventuell endring i bestemmelsen. Bakgrunnen for landsstyrets vedtak var at flere var uenige i departementets forståelse av bestemmelsens rekkevidde, man burde beholde sin rett til et område også ved kortvarig fravær ved levering av fangst.

Arbeidsgruppen la frem sitt forslag i Landsstyrets møte den 26. oktober 2016. Arbeidsgruppen forslo endringer i Havressursloven § 24, mens forkastregelen ble foreslått uendret.

Havressursloven § 24 Reglar om aktsemd

«Den som kjem til haustingsfelt der reiskaper er sette ut, skal gjere seg kjend med kvar reiskapane står. Alle skal fare slik fram at haustingsreiskapar ikke vert skadde eller utsette for fare.

Det er forbode å hindre eller øydeleggje høvet til hausting med skyting, støy eller anna tilbørleg framferd.

Detpartementet kan gje nærare reglar for manøvrering av fartøy og framferd på haustingsfelt.»

Arbeidsgruppen forslo endringer i første og annet ledd i havressursloven § 24.

«Den som kjem til haustingsfelt der det skjer dagleg fiskeriaktivitet, plikter å gjøre seg kjend med fiskeriaktiviteten før reiskapar vert satt ut.

Fartøy/reiskapsgrupper som dagleg haustar (fisker) i eit bestemt område utan anna opphald enn ved levering, hevdar rett til området.»

3.4 Videre behandling

Norges Fiskarlag oversendte forslag til endringer i havressursloven til Nærings- og fiskeridepartementet i brev av 30. januar 2017.

Departementet svarte følgende i brev av 12. juli 2017:

«Departementet tar forslaget til ny ordlyden i aktsomhetsbestemmelsen i havressursloven til etterretning. Det er vår oppfatning at gjeldende ordlyd i § 24 første ledd er mer dekkende for hensynet til aktsomhet på fiskefeltet enn ordlyden i forslaget. Fiskarlagets forslag til ny § 24 annet ledd er en implementering av en forkastbestemmelse i aktsomhetsregelen, og vi viser til departementets tidligere vurdering av forkastbestemmelsen.

Vi oppfatter at forkastregelen og ulik praksis på fiskefelt skaper en uoverensstemmelse mellom passive og aktive redskaper som Fiskarlaget søker å løse. Fiskarlaget har påpekt at problemstillingen er aktualisert blant annet for at det ikke lenger finnes et Lofotoppsyn som fordeler teiger mellom redskapstyper. Slik Fiskeridirektoratet nevner i sin vurdering hjemler havressursloven § 32 rett til lokale reguleringer og utvalgsområder for blant annet havdeling som en løsning på uoverensstemmelser mellom passive og aktive redskaper på fiskefeltet, og departementet har tidligere gitt sin tilslutning til denne vurderingen.»

Fiskarlaget ba etter dette brevet om et møte med departementet. Møte ble gjennomført 18. januar 2018 der departementet konkluderte med at det ikke var

aktuelt å endre havressursloven. Det ble i møtet igjen vist til havressursloven § 32 om muligheten til havdeling.

3.5 Havdelingsutvalget 2020

Havdelingsutvalget avga sin innstilling 10. september 2020. Under punkt 5.4 *Kystnære konflikter* uttaler utvalget følgende

> *«Utvalget oppfatter at de vanligste typetilfellene av areal- og brukskonflikter er følgende:*
>
> - *Et fartøy som fisker med et aktivt redskap, fisker for nær eller kolliderer med et passivt redskap*
> - *Et passivt redskap settes for nær eller settes over et annet passivt redskap*
> - *Et passivt redskap settes etter mønster eller i et omfang som beslaglegger et stort område til ulempe for andre fiskere/fartøy i området*
> - *Et fartøy unnlater å melde inn- eller ut bruk, slik at andre fartøy som ønsker å fiske i området opplever å bli fortrengt*
> - *Når mindre fartøy må forlagte et fiskefelt på grunn av vær, og opplever at feltet tas i bruk av større fartøy*
> - *Felt som brukes av fartøy som fisker med aktive redskaper tas i bruk av fartøy med passive redskaper når førstnevnte er i land for leveranse*
> - *Juksafiskere som blir fortrengt av aktive eller passive redskaper*
>
> *Det kan være flere årsaker til at det oppstår konflikter. I noen tilfeller kan det tenkes at regelverket som skal sikre god orden på høstingsfelte ikke oppleves å være godt nok egnet for å forebygge konflikter. De gjenværende diskusjonene om tolking og praktisering av forkastregelen kan være et eksempel på dette. Konflikter kan også oppstå som følge av at aktørene overtrer regelverket som skal sikre orden på fiskefeltet.»*

Som aktuelle tiltak viste Havdelingsutvalget til følgende:

> *«Utvalget mener at større aktsomhet, hensyntagen og etterlevelse av de til enhver tid gjeldende regler ville kunne redusere konfliktene ved utøvelse av fisket. Det har alltid vært en målsetting å ha en allsidig og differensiert fiskeflåte, både hva angår størrelse og driftskombinasjoner. Dette har vært og er en styrke for norsk fiskerinæring. Utvalget er opptatt av at aktørene i så måte må respektere hverandre.*

Som redegjort for i kapittel 4 oppstiller havressursloven § 24 et generelt aktsomhetskrav for alle aktører på fiskefeltet.

Utvalget mener at større fartøy har et særlig ansvar for å ta hensyn til mindre fartøy. I situasjoner hvor større fartøy fisker i samme område bør det fra de største fartøyene utvises særlig aktsomhet for å unngå at deres fiskeriaktivitet fortrenger de minste fartøyene. Utvalget mener at Norges Fiskarlag bør rette fokus mot aktsomhetsplikten og anmode de største fartøyene om å utvise aktsomhet og hensyn når de fisker i områder samtidig med den minste kystflåten.»

I Landsstyrets møte den 30.mai til 1. juni 2022 drøftet Landsstyret på nytt spørsmål knyttet til forkastregelen, havdeling og fjordlinjer. Landsstyret konstaterte at departementet dessverre så langt ikke hadde villet imøtekomme forslagene til de justeringer som Fiskarlaget hadde fremmet.

Fiskarlaget var kjent med at Nærings- og fiskeridepartementet hadde gitt Fiskeridirektoratet i oppdrag å utrede ulike problemstillinger knyttet til havdeling og fjordlinjer mv., og at dette arbeidet skulle ferdigstilles i juni 2022. Fiskarlaget konstaterte videre at Fiskeridirektoratet også vurderte å gjeninnføre tidligere utvalgsreguleringer inder Lofotfisket.

Landsstyrets gjorde følgende vedtak

«Landsstyret har etter innspill fra medlemslag på nytt drøftet spørsmål knyttet til forkastregelen, havdeling og fjordlinjer. Forkastregelen og aktsomhetsregelen i havressursloven har tidligere vært til behandling i Landsstyret, men en konstaterer at departementet dessverre så langt ikke har villet imøtekomme forslagene til de justeringer som Fiskarlaget har fremmet.

Fiskarlaget er kjent med at Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Fiskeridirektoratet i oppdrag å utrede ulike problemstillinger knyttet til havdeling og fjordlinjer mv, og at dette arbeidet skal ferdigstilles i juni 2022. Fiskarlaget konstaterer videre at Fiskeridirektoratet også vurderer å gjeninnføre tidligere utvalgsreguleringer under Lofotfisket.

Landsstyret finner det hensiktsmessig å avvente videre behandling av disse spørsmålene inntil en kjenner hvilke tiltak utredningen fra Fiskeridirektoratet vil inneholde.»

3.6 Kysttorskvern og havdeling i fisket etter torsk nord for 62°N

Fiskeridirektoratet fremmet i høringsnotat av 7.12.2022 forslag om tiltak knyttet til kysttorsk og havdeling i fisket etter torsk nord for 62°N.

Forslagene fremmet fra Fiskeridirektoratet var følgende:

1. Fartøy på 21 meter største lengde eller mer må fiske etter torsk utenfor grunnlinjene.

2. Fartøy på 28 meter største lengde eller mer må fiske etter torsk utenfor 4 nautiske mil av grunnlinjene.

3. Det innføres forbud mot å ha om bord mer enn to lengder á 9 kveiler snurrevadtau á 220 meter ved fiske innenfor 4 nautiske mil av grunnlinjene.

4. Forbudet mot å fiske torsk innenfor fjordlinjene endres til å gjelde for fartøy over 11 meter største lengde (ned fra 15 meter).

5. Minstemålet for torsk økes til 55 cm innenfor 4 n.m. av grunnlinjene.

6. Tillatt innblanding av torsk under minstemål i fisket etter torsk med juksa og line økes til anslagsvis 20 % i antall i de enkelte fangster innenfor 4 n. M. Av grunnlinjene, og 15-20 % ved garnfiske etter sei i samme område.

7. Hvert fartøy kan fiske etter torsk med maksimalt 80 garn innenfor fjordlinjene.

8. Minste tillatte maskestørrelse i garn økes til 168 mm ved fisket etter torsk nord for 62°N.

9. Ved fiske etter torsk med snurrevad skal det være kvadratmasker i fiskeposen med en maskestørrelse på minst 140 mm nord for 62°N innenfor 4 n.m. av grunnlinjene.

10. Området for det generelle påbudet om kvadratmasker i fiskeposen ved fiske med snurrevad utvides fra 64°N sørover til 62°N.

11. Forbudsområder i lokale reguleringer som forbyr bruk av snurpenot, snurrevad og andre notredskaper i Troms og Finnmark tilpasses slik at forbudsområdene i større grad samsvarer med kysttorskens gytefelt slik disse nå er definert på bakgrunn av gytekartlegging gjennomført av Havforskningsinstituttet.

Nærings- og fiskeridepartementet lyttet i stor grad til høringsforslaget fra Norges Fiskarlag.

4.Utvalgets definerte problemområder

Utvalget viser til at det er utfordringer knyttet til både områdekonflikter og redskapskonflikter. Områdekonflikter oppstår når ulike grupper av fiskere konkurrerer om de samme områdenene, redskapskonfliktene er størst mellom garnflåten og mellom garnflåten og snurrevadflåten, men også konflikter mellom andre redskapstyper som reketrål og teiner utgjør utfordringer.

Nåværende reguleringer prøver å håndtere disse utfordringene, gjennom de årlige Lofotreguleringene og med havdeling. Utvalget mener at en endring av forkastregelen kan gjøre slike reguleringer overflødige ved å tilby en mer enhetlig løsning som bedre adresserer både område- og redskapskonfliktene

5. Havressursloven

Lov om forvaltning av viltlevande marine ressurser (heretter Havressursloven) har som formå å sikre en bærekraftig og forsvarlig forvaltning av de marine ressursene.

Loven legger vekt på å balansere de ulike interessene som berører marine ressurser, inkludert fiskerinæringen, miljøhensyn og samfunnets behov, og å sikre at forvaltningen skjer i tråd med internasjonale avtaler og forpliktelser.

5.1 Havressursloven § 25

Havressursloven § 25 lyder som følgende

> *«Den som først tek til å setje ut reiskapane sine og held fram med det utan uvanleg opphald, har rett til å hauste i det området som reiskapane krev eller vil femne om.*
>
> *Dei som tek til å setje ut reiskapane sine samtidig, har lik rett.*
>
> *Dei som ikkje har reiskapar ute, skal på oppmoding flytte dersom dei ligg i vegen for den som har teke til å hauste eller går i gang med å setje ut reiskapane sine."*

Havressursloven § 25 viderefører Saltvannsfiskeloven § 16 som hadde følgende ordlyd

> *«Den som først begynner å sette ut sine redskaper og fortsetter med det uten usedvanlig opphold, har rett til det havområde som redskapene krever eller vil omslutte.*
>
> *Begynner to eller flere fartøy å sette ut sine redskaper samtidig, har de lik rett.»*

Forarbeidene til saltvannsfiskeloven er fremdeles relevant for tolkningen av havressursloven § 25.

Det følger av NOU 2005:10 punkt 10.2 aktsomhet ved setting og trekking av redskap (forkastregelen) at «*bestemmelsen fastslår at den som først begynner å sette ut sine redskaper og fortsetter med det uten usedvanlig opphold har rett til det havområdet som redskapen krever eller vil omslutte. Dette innebærer at andre ikke har rett til verken å ferdes eller sette redskap innenfor det omsluttede område. Eneretten vinnes først når redskapen er satt ut. […] Hva som anses som usedvanlig opphold kan variere fra de forskjellige bruksarter.»*

Forarbeidene viser videre til at forkastregelen har sammenheng med aktsomhetsplikten (nå havressursloven § 24) hvor reglene samlet sett tilsier at den som sist satte ut redskap på felte eller som beveger seg mot det omsluttede område har ansvaret for at kollisjon på eller mellom redskapene unngås.

Forkastregelen lovfester prinsippet om «først i tid, best i rett». Etter sin ordlyd begrenser imidlertid bestemmelsen denne retten. Retten hevdes når redskapen settes ut og opphører når redskapen trekkes opp. En slik forståelse bekreftes i lovens forarbeider og stadfestes i rettspraksis.

Med «uten ugrunnet opphold» menes opphold under operasjonen med å sette ut redskapen, og ikke opphold etter at redskapen er trukket opp.

Formålet med Havressursloven § 25 og sammenhengen med § 24 er å sikre ro og orden på feltet, herunder å unngå redskapskonflikter.

5.2 Utfordringer knyttet til forkastregelen i havressursloven § 25

I forbindelse med arbeidsgruppen nedsatt i 2016 som foreslo endring i havressursloven § 24 ble forslaget til lovendring sendt medlemslagene på høring.

Nedenfor følger en oppsummering av høringssvarene

<u>Fiskebåt:</u>

> *Fiskebåt konstaterer at forslaget vil legge til rette for økt båndlegging av areal til fordel for passive redskaper, men mener det er vanskelig å se rekkevidden av forslaget all den tid det ikke gis noen nærmere forklaring til*

bestemmelsene. Det fremstår uklart hvilke praktiske muligheter skipper har til å gjøre seg kjent med fiskeriaktiviteten i et område, og hvilke krav man tenker å stille til slike undersøkelser. Videre er det uklart hvor store områder som skal båndlegges i medhold av regelen, og hvor lenge fartøyet skal kunne hevde rett til området i medhold av regelen. Disse spørsmålene og mer generelt hvilke problemer gjeldende regelverk skaper for flåten kunne med fordel ha blitt belyst i høringsbrevet.

Fiskarlaget Vest

Styret i Fiskarlaget Vest kan ikkje gå inn for arbeidsgruppa sitt endringsforslag i § 24, Reglar om aksemd, når det gjeld at ein oppretheld retten til hausting i eit område medan ein er inne og leverer fangsten. Styret i Fiskarlaget Vest støttar Nærings- og fiskeridepartementet og Fiskeridirektoratet i at det ikkje kan hevdast større einerett til eit havområde enn det som følgjer av ordlyden i § 25, Forkastregelen, og at ein kan oppretta lokale forskriftaer om havdeling og trygg avstand mellom ulike reiskapsgrupper i medhald av havressursloven § 32.

Møre og Romsdal Fiskarlag

Styret i Møre og Romsdal Fiskarlag mener at dagens formulering i havressursloven § 24 stort sett fungerer tilfredsstillende, men at det kan være grunnlag for å presisere at undersøkelsesplikten omfatter aktivitet av fartøy med aktive redskaper. Styret støtter ikke forslag til endringer foreslått av arbeidsgruppen.

Nordland Fylkes Fiskarlag

Arbeidsutvalget i Nordland Fylkes Fiskarlag viser til redegjørelse fra Fiskeridirektoratet på hvordan en skal forstå forkastregelen i Havressursloven. Den forståelse som Fiskeridirektoratet legger til grunn strider mot det som alltid har vært fiskernes oppfatning av denne bestemmelsen. Arbeidsutvalget er derfor tilfreds med at Landsstyret nedsatte ei arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å gå gjennom bestemmelsen og evt. Fremme forslag til revidert tekst som kan bringes mer i tråd med det som er de fleste fiskernes oppfatning av saken.

Arbeidsutvalget mener at det forslaget som arbeidsgruppen har fremmet er den korrekte forståelsen av forkastregelen og slik den har vært praktisert av de fleste fiskerne. Arbeidsutvalget foreslår derfor at det arbeides videre med saken med sikte på raskest mulig lovendring i tråd med det som er foreslått. Arbeidsutvalget mener der må legges til grunn at også

snurrevadflåten, å ha anledning til å melde inn felter som er i bruk nettopp for å sørge for at feltet ikke okkuperes når flåten er inne for å levere fangst […]

Saken har vært på høring i de lokale fiskarlaga og det er innkommet en del innspill. Flere av disse går på å dekke opp mange ulike situasjoner som kan oppstå. F.eks. er det nevnt tilfeller der sjarkflåten må trekke mot land hvis dårlig vær og større båter okkuperer feltet. Har sjarkflåten krav på å få feltet tilbake når været bedrer seg og de igjen kommer ut med garn eller line? Et annet spørsmål som trekkes frem er i fisket etter blåkveite der fartøyene fisker på tør, og det er stilt spørsmål *om når første båt kommer ut igjen skal den da ha førsterett selv om det ligger flere andre og venter på tur?*

Fiskarlaget Midt Norge

Støtter ikke forslaget til lovendring

Fiskarlaget Nord

Vår erfaring har stort sett vært at når problemene topper seg er det kun havdeling, enten lovpålagt eller ved henstilling, som har fungert […] Fiskarlag Nord stiller seg bak det forslag som arbeidsgruppen har levert og oppfatter at dette kan bidra til bedre praktisering av regelen.

Sogn og Fjordane Fiskarlag

Støttet forslaget.

Organisasjonens tidligere behandling av forkastregelen viser at det er ulik forståelse både knyttet til fortolkning av regelen og forståelse og praktisering av regelens rekkevidde. En endring av forkastregelen som arbeidsgruppen fra 2016 foreslå reiste en rekke ubesvarte spørsmål herunder hvilke praktiske muligheter skipper har til å gjøre seg kjent med fiskeriaktivitet i et område, og hvor store områder som skal båndlegges.

6. Utvalgets forslag til tiltak

6.1 Endring av ordlyd i § 25 og § 24

Utvalget mener at det er vesentlig å oppnå en enhetlig forståelse og praktisering av forkastregelen. Dette forutsetter en endring av ordlyden i forkastregelen, begrunnet i relevante hensyn.

Formålet med Havressursloven § 25 er å sikre ro og orden på feltet. Utvalget mener at de årlige Lofotreguleringene og systemet med havdeling viser at forkastregelen ikke fungerer etter sitt formål. En enhetlig forståelse og praktisering av forkastregelen vil, etter utvalgets mening, gjøre at havdeling og Lofotreguleringer mister sin relevans som verktøy for å oppnå og sikre ro og orden på feltet.

Utvalget foreslår følgende endring i Havressursloven § 25 første ledd

> *Den som først tek til å setje ut reiskapane sine har rett til å hauste i det området som reiskapane krev eller vil femne om.*
>
> *Denne retten blir òg oppretthalde for fartøy/reiskapsgrupper som dagleg haustar (fisker) i eit bestemt område.*
>
> *Fartøyet mister retten etter annet ledd når reiskapen ikke er meldt inn i henhold til gjeldende regelverk om inn- og utmelding av bruk.*
>
> *Fartøy/redskapsgrupper som vil hevde område må melde inn bruk/området i digitale løsninger.*

Utvalget mener at en slik formulering av forkastregelen ivaretar hensynet til ro og orden på feltet ved å sikre en klar og enhetlig forståelse av regelverket.

6.2 Inn- og utmelding av bruk gjennom eksisterende digitale verktøy

Plikten til å rapportere bruk følger i dag av Høstingforskriften § 25. Bestemmelsen har følgende ordlyd

Følgende fartøy skal rapportere faststående redskap og fløytline til Kystvakten:

> *a. Fartøy som fisker med faststående redskap og fløytline utenfor fjordlinjene nord for 62° N*
>
> *b. Fartøy som fisker med faststående redskap og fløytline utenfor grunnlinjene sør for 62° med unntak av Skagerrak, jf. § 4 nr. 2 bokstav b*
>
> *c. Fartøy som fangster kongekrabbe.*
>
> *d. Fartøy som fisker breiflabb og kveite med garn og line.*
>
> *e. Fartøy som fisker blåkveite med garn nord for 62° N.*

Rapporteringsplikten i første ledd omfatter følgende:

> *a. Lokalisering av faststående redskap og fløytline ved setting*

b. Oppdatert informasjon om lokalisering av redskap skal rapporteres minst en gang hver fjortende dag etter setting. Informasjon eldre enn fjorten dager blir slettet. Oppdatert informasjon om lokalisering av redskap for fartøy som fangster snøkrabbe skal rapporteres minst en gang hver tredje uke etter setting. Informasjon eldre enn tre uker blir slettet.

c. Fjerning av redskap ved avslutning av fisket.

d. Antall meter garn eller antall krok i de enkelte lenkene/settene ved fiske etter breiflabb og kveite. I perioden frem til 1. oktober 2023 er det for fiske med line etter breiflabb og kveite tilstrekkelig å rapportere antall meter line.

Meldingene skal sendes elektronisk på et format som muliggjør automatisk meldingshåndtering.

En endring av forkastregelen som utvalget foreslår fordrer et effektivt inn- og utmeldingssystem som gjør det mulig for skipper å gjøre seg kjent med fiskeriaktivitet i området i sanntid. Utvalget mener at plikten til å melde inn og ut bruk bør gjelde for alle fartøy og alle redskapstyper som skal hevde hav, og foreslår derfor nytt tredje ledd i Havressursloven § 25.

6.3 Forholdet til røktingsplikten

Utvalgets forslag til endring av Havressursloven § 25 og Høstingsforskriften § 25 fordrer en presisering av røktingsreglene.

Krav til røkting av redskap er i dag regulert i Høstingsforskriften § 18 om krav til røkting av redskap.

«Garn, liner, teiner og ruser skal røktes slik at det unngås skade og tap av fangst. Redskapene skal røktes minst hver sjuende dag med mindre annet er bestemt.

Garn som brukes til fiske etter torsk, hyse og sei skal røktes daglig. Bunnsatte liner som brukes til fiske etter torsk, hyse og sei skal røktes minst hver andre dag. Ikke bunnsatte liner som brukes til fiske etter torsk, hyse og sei skal røktes minst hver tredje dag. Med ikke bunnsatt line menes line som er satt slik at lineryggen ikke har bunnkontakt.

Garn og liner som brukes til fiske etter blåkveite, hvitlange, og brosme skal røktes minst hver andre dag.

Garn og liner som brukes til fiske etter breiflabb og kveite skal røktes minst hver fjerde dag.

Teiner som brukes til fangst av snøkrabbe skal røktes minst én gang hver tredje uke. Det enkelte fartøy må røkte sine egne teiner. Det er ikke tillatt å røkte teiner som er satt av eller som tilhører andre fartøy. Fiskeridirektoratet kan dispensere fra kravet om at fartøyene må røkte sine egne teiner dersom det oppstår motorhavari eller andre uforutsette hendelser.

Samleteiner til lagring av kongekrabbe skal røktes minst hver andre dag.»

Utvalget er kjent med at det er forskjellige tolkninger av uttrykkene «daglig» og «hver xx dag». Noen forstår «daglig» som at røktingen må skje innen 24 timer. Utvalget mener imidlertid at ordet «dag» ikke refererer til et bestemt antall timer i døgnet, men at røktingsplikten må være oppfylt innen midnatt på den siste dagen for røkting.

Klageinstansen i Fiskeridirektoratet har i sak 20/4867 lagt til grunn at daglig skal forståes som kalenderdag.

Utvalget foreslår at ordlyden i høstingsforskriften endres fra «dag» til «kalenderdag»

6.4 Gjensidig avstandskrav som i dag gjelder for fartøy som fisker med aktive redskap

Det følger av Havressursloven § 26 Hausting med trål eller snurrevad at

«Det er forbode å hauste med trål eller snurrevad nærare enn éi nautisk mil frå utsette fiske- eller fangstreiskapar eller merke for slike reiskapar eller fartøy som driv garn- eller linefiske.

Departementet kan fastsetje at grensa i første ledd skal vere kortare eller ikkje skal gjelde for bestemte fiskeri med trål eller snurrevad.

Føresegna i første ledd gjeld ikkje der det er oppretta utvalsområde og gjennomført havdeling i medhald av § 32».

Begrunnelsen for regelen er at trål og snurrevad er aktive redskaper som trekkes under vann, og som lett kan føre til kollisjon med andre utsatte redskaper og at denne risikoen for kollisjon er størst mellom trål/snurrevad og garn, og mindre med andre passive redskaper. (jfr. Ot.prp.nr.20 (2007-2008).

Videre følger det av § 73 bokstav a. at Fiskeridirektoratet «*kan fastsette lokale forskrifter om havdeling og trygg avstand mellom ulike redskapsgrupper.»*

Slike avstandskrav er i fastsatt blant annet i den årlige forskriften om lokal regulering av Lofotfiske § 7 om Minsteavstand mellom faststående redskap og snurrevad

«Det er forbudt å fiske med snurrevad nærmere enn 0,2 nautiske mil fra utsatte fiske- eller fangstredskaper eller merke for slike redskaper eller fartøy som driver garn- eller linefiske.

I fangstrutene 00–03 og 00–04 er det forbudt å fiske med snurrevad nærmere enn 0,5 nautiske mil fra utsatte fiske- eller fangstredskaper eller merke for slike redskaper eller fartøy som driver garn- eller linefiske.»

Utvalget viser til at det er tilfeller der fartøy som fisker med garn setter garn nært/over områder der snurrevadflåten utøver fiske. Utvalget mener det vil være konfliktdempende dersom det innføres et gjensidig avstandskrav og foreslår en tilføyelse i Havressursloven § 26 nytt annet ledd

«Det er for ethvert fartøy ikke anledning til, uten enighet mellom fartøyene, å fiske nærmere enn 1 nautisk mil fra bruk som settes ut eller er satt ut»